

درگذشتگان

آیت الله صدیقین

فقیه بزرگوار و عالم عامل حضرت آیت الله آقای حاج شیخ محمدتقی صدیقین اصفهانی یکی از علمای مشهور حوزه علمیه قم به شمار بود.

فقید سعید در سال ۱۳۴۲ ق در اصفهان زاده شد. در سال ۱۳۶۰ ق مقدمات علوم را در زادگاهش فراگرفت و سال بعد به قم آمد، اما به دلیل بیماری به زادگاهش بازگشت و سطوح را نزد حضرات آیات خادمی اصفهانی، شیخ محمدحسن عالم نجف آبادی، شیخ هبة الله هرنندی و سید علی اصغر برزانی فراگرفت. در ۱۳۶۵ ق برای بار دوم به قم آمد و بخشی از کفایه را در محضر آیت الله مرعشی نجفی و بخش دیگر را نزد آیت الله سید زین العابدین کاشانی بیاموخت. سپس به درس زعیم اعظم آیت الله العظمی بروجردی حاضر شد و همزمان در درس حضرات آیات سید محمدتقی خوانساری و سید محمد محقق داماد حضور یافت و پس از مرحوم خوانساری، چند ماهی به درس اصول آیت الله اراکی نیز حاضر شد. پس از وفات آیت الله بروجردی، حدود دو سال به درس آیات عظام امام خمینی، گلپایگانی و شریعتمداری رفت و همزمان شرح منظومه را هم از علامه طباطبایی بهره گرفت. در ایام تعطیلات حوزه علمیه قم به اصفهان می رفت و در ابحاث حضرات آیات شیخ مهدی نجفی، حاج آقا رحیم ارباب و سید عبدالله ثقة الاسلام حاضر می شد و مبنای علمی اش را استوار می ساخت. در سال ۱۳۸۲ پس از وفات آیت الله حاج آقا روح الله کمالوند خرم آبادی و به خواست امام خمینی برای اداره حوزه کمالیه به خرم آباد رفت و به تدریس خارج فقه و اصول و تألیف پرداخت و پس از چهار سال به قم بازگشت و به تألیف و تدریس اشتغال ورزید. آن مرحوم در دفاع از حقیقت و مکتب اهل بیت (ع) سری پر شور داشت و در مقابل کژی ها و ناراستی ها بر نمی تافت و در همین راستا تألیفاتی به یادگار نهاد. شریف رازی در باره اش می نویسد: «... از علمای

بزرگوار و فضیلتی عالیقدر و مبرزین شاگردان آیت الله العظمی بروجردی و دارای مقام علم و کمال و واجد مراتب اجتهاد و فقاہت و مورد وثوق مراجع حاضر و گذشته است...» (شریف رازی، گنجینه دانشمندان، ج ۲، ص ۱۹۰). متواضع و فروتن و صاحب خلق خوش و زهد و تقوای فراوان بود و هر شب پنجشنبه مجلس موعظه برگزار می کرد و خود به منبر می شد و در پایان به یاد اهل بیت (ع) مرثیه می خواند و می گریست. آثار چاپی وی عبارتند از:

توضیح المسائل؛ معیار الفقاہة؛ شرح استدلالی شرایع الاسلام - کتاب صلاة و حج (۹ جلد)؛ حسین (ع) و پذیرش دعوت - نقد شهید جاوید؛ الاجماع و الاخبار؛ تفسیر آیه جلاب - در حد شرعی حجاب زنان و وجوب ستر وجه و کفین؛ غناء، موضوعاً و حکماً؛ شطرنج و منع بازی با آن؛ دین و زن. و آثار مخطوط وی هم عبارتند از: کتاب الطهارة (از دوره معیار الفقاہة)؛ کتاب الجهاد (از دوره معیار الفقاہة)؛ تعلیقه بر جلد اول وسیلة النجاة؛ تعلیقه بر جلد دوم منهاج الصالحین.

آن فقیه بزرگوار، در چهارشنبه بیستم محرم الحرام ۱۴۲۶ ق (۱۲ اسفند ۱۳۸۳ ش) در ۸۳ سالگی بدرود حیات گفت و پس از تشییع و نماز آیت الله صافی گلپایگانی در قبرستان شیخان مدفون شد.

*

استاد مصطفوی

حضرت مستطاب استاد حجت الاسلام والمسلمین حاج میرزا حسن مصطفوی، یکی از مفسران و قرآن پژوهان بزرگ معاصر به شمار می رفت. معظم له در چهارم شعبان ۱۳۳۴ ق در تبریز در بیت فضیلت زاده شد. پدرش مرحوم آقا شیخ محمدرحیم اهری تبریزی هم یکی از فضیلتی شهر بود. فقید سعید پس از تحصیلات مقدماتی به تحصیل علوم دینی روی آورد و نخست ادبیات عرب را فراگرفت، سپس در سال ۱۳۵۳ ق

حجة الاسلام جزائری

استاد فن کتاب شناسی و نسخه شناسی، حضرت مستطاب حجت الاسلام والمسلمین حاج سید محمدم جزائری یکی از فضیلاى مشهور تهران به شمار می رفت.

فقیه سعید در ۱۳۵۱ق (۱۳۱۱ش) در نجف اشرف و در بیت علم و فضیلت زاده شد. پدرش مرحوم علامه حجت الاسلام سید نعمت الله - بن سید محمدجعفر بن سید عبدالصمد بن سید احمد بن سید محمد بن سید طیب بن سید محمد بن سید نوالدین بن علامه کبیر سید نعمت الله جزائری - (۱۳۲۶-۱۳۶۲ق) از شاگردان آیات عظام شیخ محمدرضا معزی دزفولی، آقا ضیاءالدین عراقی و سید ابوالحسن اصفهانی و صاحب حاشیه بر رسائل، مکاسب و کفایه و رساله در اخبار آحاد و مورد توجه فقها و مراجع نجف بود. وی پس از اخذ مقدمات و ادبیات از والد بزرگوارش و علامه شیخ محمدعلی مدرس افغانی، سطوح عالیه را از حضرات آیات شیخ مجتبی لنکرانی، سید محمدجعفر جزائری مروّج، سید علی علامه فانی اصفهانی و خارج فقه را از آیات عظام حکیم و خویی فرا گرفت و در کنار آن به گردآوری کتاب های نفیس چاپی و خطی پرداخت و صاحب کتابخانه نفیس و ارزنده ای گردید که علامه شیخ آقا بزرگ تهرانی، فراوان از آن بهره گرفت و در جای جای الذریعه به معرفی آن پرداخت.

وی در اخراج ایرانیان از عراق به ایران آمد و در اهواز ساکن شد و به تألیف و تبلیغ دین و اقامه جماعت - در مسجد زیتون - پرداخت و در پی جنگ تحمیلی عراق علیه ایران در سال ۱۴۰۰ق به تهران آمد و فعالیت های علمی خویش را ادامه داد.

آثار چاپی اش - که بسیار معروفند - عبارتند از: نابعه فقه و حدیث (شرح احوال علامه سید نعمت الله جزائری)؛ شجره مبارکه (اولاد و احفاد و خاندان سید نعمت الله جزائری) - جلد ۲ آن به چاپ نرسیده است؛ زندگانی علامه سید عبدالله بن سید نوالدین جزائری.

و آثاری مخطوطش هم عبارتند از: تقریرات درس شیخ مجتبی لنکرانی؛ سب (کشکول)؛ حاشیه بر کشف المراد؛ زندگی ملافتح الله وفائی شوشتری.

(معجم رجال الفكر والادب فی النجف، ج ۱، ص ۳۴۴-۳۴۵) آن عالم فرزانه در ۷۳ سالگی در اوایل مرداد ماه ۱۳۸۴ش در اهواز بدرود حیات گفت و پیکر پاکش پس از تشییع و نماز آیت الله سید محمدعلی موسوی جزائری بر آن در بقعه متبرکه علی بن مهزیار اهوازی به خاک سپرده شد.

ناصرالدین انصاری قمی

(۱۳۱۳ش) به حوزه علمیه قم مهاجرت کرد و سطوح عالیه را از اساتید وقت فرا گرفت و پس از تکمیل سطوح به درس فقه و اصول آیت الله حجت حاضر شد و بهره های فراوان برد. در سال ۱۳۶۰ق/۱۳۲۰ش به نجف اشرف رفت و به درس آیت الله سید ابوالحسن اصفهانی و آیت الله شیخ محمدحسین اصفهانی حاضر شد و مبانی علمی اش را استوار ساخت و همزمان در جلسات اخلاقی و عارف بزرگ آیت الله قاضی شرکت جست. در سال ۱۳۲۲ش به قم باز آمد و به تحقیق و تحصیل پرداخت، در سال بعد به تهران رفت و به تحقیق و تألیف و تأسیس «مرکز نشر کتاب» پرداخت و ده ها جلد کتاب - به خصوص در آثار قرآنی - را منتشر ساخت و همزمان از دانشکده معقول و منقول لیسانس الهیات را اخذ کرد. او دارای خطی بسیار زیبا بود و در استخاره، ید طولایی داشت. مرحوم رازی درباره او می نویسد: «... چهل سال است او را می شناسم ما رأیت منه مکر وها و ما رأیت منه الا جمیلا. فاضل کامل و عالم عامل و دارای قدس و ورع و بسیار مؤدب و متواضع است...» (شریف رازی، گنجینه دانشمندان، ج ۴، ص ۵۶۸). در آبان ۱۳۸۱ش - دهمین دوره نمایشگاه بزرگ قرآن کریم - از وی به عنوان خادم قرآن کریم تجلیل و تکریم شد و از مقام علمی اش تقدیر به عمل آمد.

سرانجام آن عالم بزرگوار در ۸۶ سالگی در روز یکشنبه پنجم تیره ماه ۱۳۸۴ش (۲۰ جمادی الثانی ۱۴۲۶ق) بدرود حیات گفت و در غم فقدانش پیام تسلیتی از سوی مقام معظم رهبری صادر شد. آثار چاپی اش عبارتند از: تفسیر روشن (۱۶ج)؛ التحقيق فی کلمات القرآن العظیم (۱۴ج)؛ رساله معرفه الله؛ رساله لقاء الله؛ راهنمای گمشدگان؛ الحقایق فی تاریخ الاسلام والفتن والاحداث؛ الامام المجتبی، حیات و تاریخه؛ شرح مصباح الشریعه؛ مقدمه و تصحیح و فهرست رجال کشی؛ محاکمه و بررسی در عقاید و تاریخ باب و بهاء؛ اشعه نور - ترجمه و شرح تفسیر آیه نور (نوشته شیخ هادی تهرانی)؛ تفسیر سوره حشر (۲ج)؛ تصحیح مفردات قرآن (نوشته)؛ راغب اصفهانی)؛ تصحیح متشابهات القرآن و مختلفه (نوشته)؛ ابن شهر آشوب)؛ تصحیح و تحقیق جامع الاخبار (نوشته)؛ سبزواری)؛ ترجمه و پاورقی احتجاج طبرسی؛ قصه های شیرین؛ خودآموز قرآن مجید؛ تعلیمات دینی؛ پیرامون خاتمیت و بشارات مسیح؛ سرگذشت یک دوشیزه شرقی؛ احادیث صعب امام کاظم (ع)؛ احادیث صعب امام رضا (ع)؛ شرح خطبه توحیدیه امام رضا (ع)؛ حکایات و سخنان بهلول؛ مناظره مأمون با علمای عصر؛ توضیح و تکمیل صرف میر و عوامل.

است که زندگی بشر را شکل می دهد و کتاب سال ولایت به این دو معنا اهتمام داشته است.

وی افزود: در انتخاب کتاب سال ولایت با برجسته ترین آثار عالمان ارتباط داریم و کسانی که ملاک داوری اند نه تنها دارای مقبولیت دینی اند، بلکه از جهات اجتماعی نیز برخوردارند. این مسأله ویژگی کتاب سال ولایت است که توانسته است راه خود را ادامه دهد.

مسجد جامعی با اشاره به برگزاری کنگره میراث علمی و معنوی حضرت زهرا همزمان با هفتمین دوره کتاب سال ولایت اظهار امیدواری کرد هر ساله همزمان با برگزاری همایش کتاب سال ولایت، شاهد برگزاری نشست های پژوهشی درباره اهل بیت باشیم و گفت: پرداختن به معارف اهل بیت امری ستودنی است.

وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی خاطر نشان کرد: امروز توجه به مطالعات شیعی در جهان نسبت به سال های دور و حتی آغازین همین فعالیت بسیار افزایش یافته است. امروز مطالعات صورت آکادمیک یافته است. در برنامه بین المللی انتخاب کتاب سال ولایت در سال های اخیر با حجم وسیعی از تألیفات مواجهیم و کارهای جدیدی را مشاهده می کنیم.

مسجد جامعی این نوع تألیف ها را در حوزه مطالعات شیعه اثر گذار دانست و گفت: امروز در مقایسه با سال های پیش نگاه به شیعیان تغییر کرده است، به عنوان مثال در افغانستان تعلیمات دینی و اصول احکام شیعه در دادگاه های مناطق شیعه نشین پذیرفته شده است.

وی ادامه داد: بحران های اخلاقی در جامعه جهانی که به بحران مدرنیته تبدیل شده، سبب نگاه تازه ای به معنویت گردیده است.

وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی با تأکید بر همگانی ساختن فرهنگ دینی بیان داشت: برای همگانی ساختن فرهنگ دینی و جلوگیری از مکاتب اخلاقی غیر مبتنی بر وحی و دین لازم است به شکل فراگیری به مخاطب توجه شود.

وی افزود: در طول این چند سال تعداد آثاری که در خصوص حضرت زهرا نوشته شده با کل آثار که در گذشته نوشته شده است، برابری می کند. اما میزان توجه به مخاطب عمومی باید بررسی شود. لازم است دبیرخانه کتاب سال ولایت به همگانی ساختن فرهنگ دینی و فراگیری مخاطب توجه کند و راه های برون رفتن از بحران مخاطب را بررسی نماید.

وی در پایان آرزو کرد نویسندگان و علما در تألیفات خود به زندگی و فضایل اهل بیت در قالب های مناسب و نو و مخاطب پسند توجه کنند.

این مراسم با سخنرانی آیت الله جعفر سبحانی به پایان رسید. مراسم امسال با کنگره «میراث علمی و معنوی حضرت زهرا (س)» همراه بود، از این روی آیت الله سبحانی بحث را معطوف به شخصیت آن بزرگوار مطرح کردند.

آیت الله سبحانی گفت: آنچه که می تواند برای زنان کشور ما اسوه و الگو باشد ساده زیستی و ایشار حضرت زهراست. امروز

برگزاری هفتمین دوره کتاب سال ولایت

هفتمین دوره کتاب سال ولایت با حضور عالمان، نمایندگان بیوت مراجع، فرهیختگان و محققان حوزه و دانشگاه روز پنج شنبه، ششم مرداد ماه سال جاری با معرفی آثار منتخب در موضوع اهل بیت در مشهد مقدس برگزار شد.

به گزارش ستاد خبری دبیرخانه کتاب سال ولایت، در ابتدای این مراسم حجت الاسلام مهدوی راد، دبیر علمی کتاب سال ولایت ضمن بیان گزارشی از روند بررسی کتاب ها گفت: از ۱۲۶۰ عنوان کتاب شناسایی شده، ۹۷۵ عنوان کتاب درباره اهل بیت (ع) در سه حوزه تألیف، ترجمه و تحقیق در سال ۱۳۸۳ و هشتاد عنوان کتاب بین المللی و غیر ایرانی به دبیرخانه کتاب سال ولایت رسید. در این جریان فرهنگی هر ساله آثار نشر یافته درباره یکی از امامان (ع) که پس از انقلاب اسلامی نشر یافته باشد ارزیابی می شود و به آثار برتر جایزه تعلق می گیرد؛ امسال آثار مرتبط با حضرت سجاد (ع) که ۲۰۵ عنوان بوده بررسی شد و آثار برتر پس از شناسایی معرفی گردید.

حجت الاسلام مهدوی راد با اشاره به منابع انتخاب کتاب سال ولایت، اظهار داشت: پس از سه مرحله گزینش، ۸۵ عنوان به صورت مستقیم از سوی داوران بررسی شد و مقرر گردید کتاب هایی که بین هشتاد تا نود امتیاز بگیرند به عنوان تشویقی و کتاب هایی که بین نود تا صد امتیاز بگیرند به عنوان برگزیده مطرح می شوند که پس از بررسی، هشت کتاب برگزیده شدند و چهارده عنوان کتاب تشویقی اعلام گردیدند.

وی آثار تألیفی در هفتمین دوره را بیش از سال های گذشته دانست و تصریح کرد: متأسفانه در میان آثار تألیفی، مخاطب همانند همیشه غیاب عمیقی دارد یعنی آثار غالباً به گونه ای نگارش می شود که فقط مورد استفاده افراد خاص و علماست.

حجت الاسلام مهدوی راد افزود: باید برای همگانی ساختن فرهنگ دینی به مخاطب توجه کنیم، علم مرز نمی شناسد و شأن دانش و ادبیات اختصاصی نیست.

وی در پایان ضمن تشکر از معاونت فرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی که ابتکار به راه اندازی کتاب سال ولایت را داشت اظهار داشت: در سال های اخیر از یک مرکز، ناشر و شخصیتی که بیشترین بخش کار خود را به اتمه اختصاص داده است تقدیر گردیده که امسال از مرکز نشر معارف جهان اسلام در قم و انتشارات المکتبه الحیدریه تقدیر و تشکر می شود.

در ادامه وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی گفت: دین امری همراه با معنا، عاطفه و محبت است. دین جمع بین عقل و دل

باری، رسول الله حق را شناساند و ابعاد آن را باز گفت و حق حقیقت و حق صادق و ناطق و به دیگر سخن حق متبلور را برای مردمان بارهای بار معرفی کرد و برای هدایت امت و جلوگیری از گمراهی مردمان، آینده را رقم زد و فرمود:

«علی مع الحق و الحق مع علی یدور حیث ما دار»

و برای ترسیم جایگاه و الای حق مداری امامان ادامه دهندگان راه نبوی و علوی فرمود: «هم مع الحق و الحق معهم».

تا مگر انسان ها به حق بیندیشند، حق بگویند و حق مدار عمل کنند و هوشیارانه از این که تاریکی آفرینان و جهل گستران به جای شهید شیرین حق با فتنه انگیزی و آفریدن فضای شبهه «شرنگ باطل» بر کامشان بریزند جلوگیری کنند.

اما دریغا که آرمان و الای آن پیشوای بزرگ الهی، جامه عمل نپوشید و سیاست و در پی آن «ثقافت» به گونه ای دیگر رقم خورد و فریادهای رعده آسای فاطمه اطهر برای جلوگیری از دیگرسانی حق و دیگرگونی حقیقت و وارونه سازی واقع صادق در میان غوغاسالاری سیاست بازان و اماند و مردمان به گفته آن بزرگوار (س) «عهد بشکستند و بار و بنه زندگی به گونه ای دیگر بیستند».

تمام تلاش این بود که مردمان، آن قله های افراشته حق را ننگرند و با آموزه های آفتاب گون و حق گستر و معارف دریاوار «آل الله» آشنا نگردند، چنین کردند و بر این تاریکی آفرینی بسی پای فشردند و هر جا صدایی به حق بلند شد با آن درافتادند و شد آنچه نمی باید می شد.

سخن کوتاه! در مقابل، امیر مؤمنان و فرزندان و یاران بر نادل و بیدار جانان همی بر شناخت حق و «حق مداران» و پیشوایان حق تأکید کردند تا مگر انسان ها حقایق را از سر چشمه «آل الله» برگیرند و تشنگان حقیقت برای دستیابی به آب به سوی سراب گمراهی، باطل و حیرت نروند. حضرت موسی بن جعفر در تعلیمی بیدارگر فرمود: «هان، بدون موضع رها و سرگردان مباش، حق بگویی و گر چه هلاکت تو در آن باشد که نجات تو در آن است و گرد باطل مچرخ، و گر چه نجات تو در آن باشد که هلاکت تو در آن است».

بدین سان هر آن که به قلمی یا قدمی، به بیان یا بنان از حق می گوید و معارف یکسر «حق» آل الله را می شناساند و با اثری مکتوب سیره، حیات و آموزه های آن بزرگواران را در پیش دیدها می نهد پاسخگوی آن فریاد و فریادها، دعوت و دعوت ها برای احقاق حق و ابطال باطل خواهد بود و بانیان «کتاب سال ولایت» را که اکنون «هفتمین دوره» خود را می گذرانند جز این آهنگ و هدفی نبوده است، به دیگر سخن چنان که بارها بر آن تأکید شده است این جریان فرهنگی می کوشد تا با تکریم و تجلیل از سختکوشان قبیل قلم که با آفریدن اثری مکتوب درباره زندگانی معارف و آثار اهل بیت به شناساندن حق و گسترش آن یاری رسانده اند در جهت هدف و یا اهداف یاد شده گامی فرای پیش نهد. سیر شناسایی ارزیابی و گزینش بدین گونه است.

جهان دنبال الگوست. شاید بتوان غیر از حضرت زهرا الگوهای دیگری را نیز معرفی کرد ولی هر کدام از یک بعد الگو هستند و تنها این فاطمه زهراست که در تمام ابعاد دارای کمالات است.

وی با اشاره به خصوصیات شخصیتی حضرت زهرا اظهار داشت: سخن گفتن درباره شخصیتی که دارای بعد واحدی نیست بسیار سخت است و البته ابعاد وجودی آن حضرت بیش از آن است که ما بتوانیم در مجالی اندک بشماریم.

آیت الله سبحانی حضرت زهرا را زنی معرفی کرد که محدثه و عالمه است و در توضیح آن افزود: محدثه انسانی است که شاید ملک را نبیند ولی صدای او را بشنود و شاید هم او را ببیند و هم صدایش را بشنود و این چنین فردی از لحاظ انسانیت به درجه کمال رسیده است.

همچنین وی به بررسی آیات مباهله، تطهیر و سوره هل اتی که در شأن فاطمه و خانواده اش نازل شده پرداخت و ضمن اشاره به خطبه فدک حضرت در پایان تصریح کرد: زهرای مرضیه اولین کسی است که با گفتار و کردار خود تشیع را تثبیت کرد.

وی در پایان با تشکر از برگزارای هفتمین دوره کتاب سال ولایت ابراز امیدواری کرد این برنامه در سال های بعد نیز ادامه پیدا کند. در پایان این گزارش بیانیه هیأت داوران را به لحاظ اشتغال به نکات ارجمند در شناخت امامان (ع) عیناً می آوریم.

بیانیه هیأت داوران هفتمین دوره کتاب سال ولایت خداوند زمین و آسمان و تمام هستی را به «حق» آفرید (وما خلقنا السموات والأرض و ما بینهما الا بالحق) و حق را معیار شناخت راستی و ناراستی و عامل داوری در چگونگی جریان ها و موضع ها قرار داد.

خداوند از خود در جایگاه معبود شایسته صفحه ذهن انسان و صحنه زندگی او با عنوان حق یاد کرد (ذلک بأن الله هو الحق) و کتاب را که برای هدایت انسان به مقصد اعلی و مقصود والا فرو فرستاد با ویژگی «حق» وصف کرد و از رسول الله پیام آور آگاهی و رهایی و راهیابی انسان به ستیغ کرامت و معنویت نیز با واژه حق یاد کرد (انا ارسلناک بالحق بشیراً و نذیراً).

بدین سان خداوند حق است و حق آفرین و سرچشمه حق (الحق من ربک فلا تکنن من الممترین)، رسول الله حق است و حق مدار و حق گستر و کتابش تبلور عینی حق (نزل الكتاب بالحق). رسول الله از پس ۲۳ سال تلاش برای تبیین حق، نهادینه ساختن و گسترش ابعاد حق و آموزش آموزه های «حق» سرچشمه گرفته از مبدأ ملکوت از هیچ تلاشی دریغ نورزید و به انسان همی هشدار داد که ساحت حق را پاس دارد، حق را بشناسد و زندگی را بر پایه حق مداری بنیاد نهد و آگاهانه از این که فتنه آفرینان، غوغاسالاران و شبهه گستران حق را با باطل درآمیزند جلوگیری و بداند که اگر حق رخت بر بست و صحنه زندگی و صفحه ذهن انسان از حق تهی شد، پس از آن هیچ نخواهد بود جز گمراهی، ضلالت و تباهی (وماذا بعد الحق الا الضلال ...).

۱. گردآوری آگهی های لازم درباره عناوین نشر یافته در موضوع یاد شده در سال ۸۳ از طریق کتابخانه ملی، خانه کتاب، فراخوان گسترده از طریق رسانه های عمومی، کتابخانه ها، کتاب شناسی ها، فهرست ها و مجلات ویژه کتاب شناسی. گفتنی است که امسال به لحاظ این که جایزه ویژه به آثار نگاشته شده درباره حضرت سید الساجدین علی بن الحسین (ع) در سال های پس از انقلاب تعلق یافته بود تمام کتاب های نشر یافته در این سال ها درباره آن حضرت شناسایی و ارزیابی شده است.
  ۲. رده بندی محتوایی کتاب ها بر اساس زندگی و معارف و آثار.
  ۳. شناسایی ۱۲۶۰ عنوان که از این تعداد ۹۷۵ عنوان کتاب های منتشر شده در سال ۱۳۸۳ در حوزه بزرگسال در زمینه سیره و شخصیت و آثار و معارف چهارده معصوم بوده و ۲۰۵ عنوان در بخش ویژه به امام سجاده اختصاص داشته است. همچنین هشتاد عنوان کتاب در سطح بین المللی مورد ارزیابی قرار گرفته است. در حوزه کودک و نوجوان نیز ۱۱۶ عنوان کتاب که درباره چهارده معصوم در سال ۱۳۸۳ نشر یافته بود شناسایی و ارزیابی شد که ۴۱ عنوان کتاب به مرحله دوم و هشت عنوان کتاب به مرحله سوم رسید.
  - در بخش ویژه شصت عنوان کتاب کودک و نوجوان درباره شخصیت و آثار امام سجاده شناسایی شد که ۲۲ عنوان کتاب به مرحله دوم راه یافت و پس از بررسی شش عنوان کتاب به مرحله سوم رسید.
  - در ارزیابی اولیه هیأت داوران از بین ۱۲۶۰ عنوان کتاب در حوزه بزرگسالان ۲۶۰ عنوان به مرحله دوم راه یافت و در مرحله بعد ۸۵ اثر انتخاب شد و از میان آنها در مرحله نهایی هشت اثر برگزیده شد و دوازده اثر مورد تشویق قرار گرفت. اما در بخش کودک و نوجوان بنا به نظر هیأت داوران هیچ کتابی به عنوان برگزیده یا درخور تشویق انتخاب نشد.
  - آثار برگزیده و تشویقی در سه زمینه تألیف، تحقیق و تدوین و ترجمه بدین شرح است:
  ۱. امام جعفر الصادق زعیم مدرسه اهل البیت، تألیف دکتر محمدحسین علی الصغیر از کشور عراق (برگزیده).
  ۲. شرح و تفسیر دعای مکارم الاخلاق، تألیف خطیب عدیم النظیر مرحوم حجت الاسلام حاج شیخ محمدتقی فلسفی (برگزیده).
  ۳. جهاد الامام السجاده، تألیف حجت الاسلام والمسلمین سید محمدرضا حسینی جلالی (برگزیده).
  ۴. استخراج المرام من استقصاء الإفهام، تألیف حجت الاسلام والمسلمین حاج سید علی حسینی میلانی (برگزیده).
  ۵. الصحیفة السجادية الجامعة، تحقیق و تدوین آیت الله سید محمدباقر ابطحی (برگزیده).
  ۶. موسوعة زیارات المعصومین، تحقیق و تدوین
- حجت الاسلام والمسلمین عبدالله رفیعی پور اصفهانی و جمعی از محققان (برگزیده).
  ۷. دانشنامه شعر عاشورایی، تألیف سرکار خانم مرضیه محمدرزاده (تشویقی).
  ۸. فهارس ریاض السالکین، تألیف حجت الاسلام والمسلمین شیخ محمدحسین مظفر (تشویقی).
  ۹. حدیث برادری در سیره نبوی، تألیف حجت الاسلام محمدرضا هدایت پناه (تشویقی).
  ۱۰. راه محمد، تألیف مرحوم آیه الله حاج سید رضا صدر (تشویقی).
  ۱۱. غیبة الامام المهدي عند الامام الصادق، تألیف محقق ارجمند السید سامر هاشم العمیدی (تشویقی).
  ۱۲. لیلة المبیة، تألیف محقق ارجمند غلامرضا صادقی فرد (تشویقی).
  ۱۳. حکم الرجل فی الوضوء، تألیف حجت الاسلام محمد گوزل الآمدی (تشویقی).
  ۱۴. جمال منتظر (ترجمه منتخب الاثر به اردو)، حجت الاسلام والمسلمین مولانا ثار احمد زین پوری (برگزیده).
  ۱۵. ترجمه صحیفه کامله سجادیه به فرانسه، سرکار خانم فریده مهدوی دامغانی (تشویقی).
  ۱۶. همگام با حسین، ترجمه محقق ارجمند جناب آقای محمداقبر ذوالقدر (تشویقی).
  ۱۷. سیره و سیمای امام حسین، ترجمه محقق ارجمند جناب آقای جویا جهانبخش (تشویقی).
  ۱۸. ترجمه صحیفه سجادیه به ترکی، حجت الاسلام والمسلمین مرتضی ترابی (تشویقی).
  ۱۹. ترجمه صحیفه سجادیه به فارسی، محقق ارجمند عبدالمحمد آیتی (تشویقی).
  ۲۰. ترجمه صحیفه سجادیه به انگلیسی، محقق ارجمند دکتر ویلیام چیتیک (برگزیده).
  ۲۱. از مؤسسه تحقیقاتی امام صادق (ع) به خاطر احیا و نشر کتاب ارزشمند الدر الثمین تألیف مرحوم آیت الله محقق محمدعلی مدرس خیابانی تقدیر شد.
  - در این دوره از مؤسسه فرهنگی مرکز نشر معارف اسلامی در جهان به مدیریت آیت الله حاج سید مجتبی موسوی لاری که در گسترش و ترویج فرهنگ اهل بیت عصمت و طهارت در جهان نقش بارزی دارد قدردانی می شود و نیز از انتشارات المكتبة الحیدریة به پاس تولید و نشر بیش از هزار عنوان کتاب در طول یک قرن تلاش مستمر درباره فرهنگ شیعه و اهل بیت به عنوان ناشر برگزیده تقدیر گردید.
  - برگزار کنندگان جایزه کتاب سال و لایت نیز در لوح سپاسی که به احمد مسجد جامعی (وزیر ارشاد) دادند از وی به خاطر بنیانگذاری این جایزه ارزشمند اسلامی قدردانی کردند.

۱. گردآوری آگهی های لازم درباره عناوین نشر یافته در موضوع یاد شده در سال ۸۳ از طریق کتابخانه ملی، خانه کتاب، فراخوان گسترده از طریق رسانه های عمومی، کتابخانه ها، کتاب شناسی ها، فهرست ها و مجلات ویژه کتاب شناسی. گفتنی است که امسال به لحاظ این که جایزه ویژه به آثار نگاشته شده درباره حضرت سید الساجدین علی بن الحسین (ع) در سال های پس از انقلاب تعلق یافته بود تمام کتاب های نشر یافته در این سال ها درباره آن حضرت شناسایی و ارزیابی شده است.
۲. رده بندی محتوایی کتاب ها بر اساس زندگی و معارف و آثار.
۳. شناسایی ۱۲۶۰ عنوان که از این تعداد ۹۷۵ عنوان کتاب های منتشر شده در سال ۱۳۸۳ در حوزه بزرگسال در زمینه سیره و شخصیت و آثار و معارف چهارده معصوم بوده و ۲۰۵ عنوان در بخش ویژه به امام سجاده اختصاص داشته است. همچنین هشتاد عنوان کتاب در سطح بین المللی مورد ارزیابی قرار گرفته است. در حوزه کودک و نوجوان نیز ۱۱۶ عنوان کتاب که درباره چهارده معصوم در سال ۱۳۸۳ نشر یافته بود شناسایی و ارزیابی شد که ۴۱ عنوان کتاب به مرحله دوم و هشت عنوان کتاب به مرحله سوم رسید.
- در بخش ویژه شصت عنوان کتاب کودک و نوجوان درباره شخصیت و آثار امام سجاده شناسایی شد که ۲۲ عنوان کتاب به مرحله دوم راه یافت و پس از بررسی شش عنوان کتاب به مرحله سوم رسید.
- در ارزیابی اولیه هیأت داوران از بین ۱۲۶۰ عنوان کتاب در حوزه بزرگسالان ۲۶۰ عنوان به مرحله دوم راه یافت و در مرحله بعد ۸۵ اثر انتخاب شد و از میان آنها در مرحله نهایی هشت اثر برگزیده شد و دوازده اثر مورد تشویق قرار گرفت. اما در بخش کودک و نوجوان بنا به نظر هیأت داوران هیچ کتابی به عنوان برگزیده یا درخور تشویق انتخاب نشد.
- آثار برگزیده و تشویقی در سه زمینه تألیف، تحقیق و تدوین و ترجمه بدین شرح است:
۱. امام جعفر الصادق زعیم مدرسه اهل البیت، تألیف دکتر محمدحسین علی الصغیر از کشور عراق (برگزیده).
۲. شرح و تفسیر دعای مکارم الاخلاق، تألیف خطیب عدیم النظیر مرحوم حجت الاسلام حاج شیخ محمدتقی فلسفی (برگزیده).
۳. جهاد الامام السجاده، تألیف حجت الاسلام والمسلمین سید محمدرضا حسینی جلالی (برگزیده).
۴. استخراج المرام من استقصاء الإفهام، تألیف حجت الاسلام والمسلمین حاج سید علی حسینی میلانی (برگزیده).
۵. الصحیفة السجادية الجامعة، تحقیق و تدوین آیت الله سید محمدباقر ابطحی (برگزیده).
۶. موسوعة زیارات المعصومین، تحقیق و تدوین